משנה · אחרונים · בועז · סדר נזיקין

# בועז על משנה עבודה זרה

רבי ישראל ליפשיץ

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# בועז על משנה עבודה זרה

רבי ישראל ליפשיץ

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בועז-על-משנה-עבודה-זרה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

## פרק ב

והקשה שם רט"ז סק"ח, א"כ רמי בר דיקולא שצלה הטחלי בפורצני, ושאל לו רב חסדא דלמא מיי"נ הוה. והשיב לו לאחר יב"ח הוה [כחולין ק"י ע"א]. וקשה מה מהני, דעכ"פ מי יודע שתמדן עכו"ם במים תחלה. ואת"ל דכך היו רגילין, ותולין במצוי בין להקל בין להחמיר אפילו בספק איסור דאורייתא [כי"ד סי' ל"ב ס"ז וע"ש קכ"ח ס"ב]. עכ"פ ק"ל מה קא"ל רב חסדא דלמא דיי"נ הוה, וכי יי"נ רוב הוא. או וכי קיי"ל כר"מ דחיישינן למיעוטא. והרי ע"כ יי"נ מעוטא הוא, דאל"כ למה אצטרכו ב"ש וב"ה למגזר אסתם יינם בי"ח דבר, הרי פשוט דאסור דספיקא דאורייתא לחומרא [ועי' מ"ש לעיל סי' י"ג]. ונ"ל דמ"ש דלמא דיי"נ היה ל"ד, אלא ר"ל דלמא מסתם יינן הוה כמ"ש הר"ן [בע"ז שם ה"ב] דכל היכא דתני יי"נ, כולל נמי סתם יינם, חוץ מהיכא דפירש דמיירי ביי"נ שנתנסך ממש. וא"כ ה"נ גם סתם יינם, אסור בהנאה, ולבשל בפורצני שלהן הו"ל כדרך הנאתן. א"כ גם קושית רט"ז יתורץ דבסתם יינן א"צ תימוד במים תחילה. ומה"ט מקשי שפיר דלמא דגזל הוה, דאע"ג דישראל מעוטא, בממון אין הולכין אחר הרוב. ואף דלעניין תביעת ממון היכא דליכא חזקה אזלינן בת"ר [כתוס' ב"ב כ"ג ע"ב ד"ה חוץ], עכ"פ לעניין איסור גזל, דהרי לא אבדן אדם רק הניחן שם, י"ל דאסור (דאזלינן) [דלא אזלינן] בת"ר: [ונ"ל [דוואלכשע קעזע] שלנו, שמעמידין ישראל החלב עם [לאב], והוא חלב שבקיבת עגלים, שהגבינות מותרות, אע"ג שעמד הלאב בהקיבה ימים רבים, עכ"פ הרי יש ס' בחלב נגד הלאב. ואת"ל מעמיד לא בטל. י"ל הרי הלאב הקרושה פירשא בעלמא הוא, והוא רק הוא המעמיד, ומעט החלב הצלול שהיה שם שאינו מעמיד בטל בס' [כש"ך פ"ז סקל"א]. ואע"ג דעכ"פ הו"ל מבטל איסור לכתחילה במזיד, דאסור אפילו באיסור דרבנן [כי"ד סי' צ"ט], ואם עשה כן במזיד אסור למי שנתערב בשבילו, כמו באיסור דאורייתא. ורמ"א דמיקל [בי"ד פ"ז ס"י], ע"כ היינו רק בעשה כן בשוגג. ותו דעכ"פ הישראלים העומדים על החליבה אינן בני תורה, ויש לחוש שלא ידקדקו שיהיה [הלאב] רק מחלב קרוש, ושמא הצלול [שבהלאב] העמידוה בהקיבה מעל"ע, וכשיתנו הצלול בהחלב, מבטל איסור לכתחילה. אפ"ה עכ"פ ספק ספיקא הוה, דשמא לא היה שם [לאב] צלול כלל, או שמא לא העמידוה בהקיבה כ"ד שעות. ותו הרי אפילו היה וודאי שם קצת צלול, כמו שרגיל להיות, אפ"ה לא מחשב מבטל איסור לכתחלה. מדאין כוונתו לבטל הצלול רק הקרוש, וכמו שמותר לטחון חיטין מתולעים מה"ט [כש"ך פ"ד סק"מ ועי' שפתי דעת סי' צ"ב סק"ב]. ואי"ל דעכ"פ הו"ל פסיק רישא דהו"ל כמתכוון, בכל איסור שבתורה אפילו באינו מאיסור מלאכה של שבת [כשבת קל"ג א']. י"ל דהרי

כבר כתב הר"ן [גיד הנשה דרצ"א א'], דדוקא במעשה האסור אמרינן פ"ר. ולא בהנאה אסורה, ונ"ל טעמו, דדוקא כשהמעשה העצמה אסורה, והותרה רק מדאינו מתכוון לה, להכי כיון שידע בתחלה שתעשה המעשה לבסוף ואי אפשר בלעדה, הו"ל כאילו התכוון לה. משא"כ דבר האסור משום הנאה, אף דע"י פ"ר ידע בתחלה שתהיה בסוף, אפ"ה כיון דרק ההנאה אסורה, לפיכך מדאינו רוצה ליהנות, הו"ל כלא נהנה. ומה"ט בשעטנז, מוכרי כסות מוכרין כדרכן להראות לקונים ובלבד שלא יתכוין מפני החמה או מפני הגשמים [כב"ק דקי"ג א']. דאע"ג דיש שם מעשה האסור אפ"ה כיון דצריך נמי שיחשוב ליהנות, וכיון דלא נהנה לבסוף ברצון, הנאה בע"כ לא שמה הנאה, וכ"כ הר"ן שם להדיא. ובהא מתורץ נמי לע"ד מה דאמרינן בע"ז [די"ב א ] דבנתפזרו לו מעות לפני ע"ז, דאינו אסור לשחות ולהגביהם רק מדנראה כמשתחווה לע"ז. ואמאי הרי בל"ז לתסר משום פ"ר שמשתחווה לע"ז, אע"כ כרבינו הר"ן הנ"ל, דכל שהמעשה בעצמה אינה אסורה רק כשיצטרף עמה בשעת מעשה מחשבה שבלב. כבשעטנז, הנ"ל. א"כ השתחוויה לע"ז נמי תלוי רק בלב [סנהדרין דס"ב א' וכריתות ד"ג א'] והרי המגביה המעות לא רוצה לעבדה בהשתחוויתו זאת, והרי ההשתחוויה בלי הכוונה זאת אינה אסורה, ולא די במה שיתכוון להמעשה שעושה, רק שיתכוון נמי למחשבה אחרת לע"ז ודו"ק. וא"כ בטחינת התולעים ובעירוב [הלאב] ג"כ הדין כך, כיון שבכל מבטל איסור לכתחילה דאסור, לא די שיתכוון לבטל, רק שיתכוון שע"י שיבטל האיסור יהנה מגוף האיסור בעצמו, א"כ בתולעים וצלול שבהלאב שאינו נהנה בתערובותם כלל, ורק מדא"א בלעדן יבטלן. לפיכך בכל כה"ג אינו נאסר ע"י פ"ר. ואף את"ל דגם הצלול [שבהלאב] מועיל להעמיד החלב, וכיון דרגיל להיות שם צלול. א"כ לא נשאר לנו רק חד ספק, אם העמידו הצלול מעל"ע בהקיבה או לא. אפ"ה י"ל דהרי כבר החליט המשבצת [בי"ד ססי' פ"ז] דבמעמיד קיי"ל דרק מדרבנן אסור, א"כ הו"ל ספק דרבנן. ואף לרמג"א [תמ"ב סק"ט] דמעמיד אסור מדאורייתא, עכ"פ ספיקא דפלוגתא מצטרף לס"ס היכא דיש ספק אם יש שם איסור כלל [כש"ך י"ד סי' ס"ו ססק"י. ועי' תוס' ב"ב דל"ב ב' ד"ה והלכתא]. וכ"ש בהעמידו [בלאב] שבקיבת כשירה, הו"ל ספק כבוש בבו"ח דאינו רק ספיקא דרבנן ולקולא. ותו נ"ל דאפילו העמידו בצלול שבקיבת נבילה, עכ"פ מדמערבין [הלאב] עם יי"ש קודם שיעמודו בה החלב, וגם היי"ש מהני להעמיד, א"כ הו"ל זוז"ג ומותר והרי כאן אין [הלאב] הצלולה הכרח גדול לסייע להעמיד, דבכה"ג לא הוה אמרינן זוז"ג מותר [כרט"ז י"ד קמ"ב סק"ד]. דהרי יכול להעמיד בקרוש או בדבר אחר המותר. ואף את"ל

הכא יש כח [בלאב] לבד להעמיד. רק שע"י היי"ש ימהר להעמיד, ובכה"ג לא הוה זוז"ג. עכ"פ הרי גם בזה היקל המרדכי, וכמ"ש הש"ך בשמו [בי"ד סי' פ"ז פקל"ו]:

ובהג"א ברא"ש ע"ז סי' מ"א, כתב וז"ל דכלבית הוא דג טהור שקורין ברבוטא, וכ' עוד שר' יודא חסיד אמר שהאוכל ברבוטא לא יזכה מלאכל מלויתן, ופעם א' רצה רבינו אפרים להתירו, והראוהו בחלום שהתיר שרצים, וחזר בו ואסרו. וכל הפוסק מלאכלו ינוחו ברכות על ראשו, עכ"ל. והנה אבותינו ספרו לנו שזה כנ' או ס' שנה שרצה גדול הדור א' תנצבה"ח להתיר דג א' שנקרא בל"א [קוואפפע], מחמת שראה [במיקראסקאפ], והוא זכוכית המגדיל, שיש לו קשקשין. ואיוש עליה כולה עלמא, ונפק שופרא דידהו לאיסורא ונשתקע ההיתר. ולפע"ד אף דבכל מילי שנהגו בטעות, אין כאן איסור משום מה דקיי"ל דדברים שנהגו איסור אי אתה רשאי להתיר בפניהן [פסחים דנ"א א'], וא"כ לכאורה יפה התירה הגאון הנ"ל [הקוואפפע] ודאף כנהגו בה איסור, היינו משום שלא ידעי שיש לה קשקשת. עכ"פ לולי שידעו רבותינו מהו [בארבאט] שהזכיר הג"א הנ"ל, לא היה אז לחם בשערים במלחמת תנופה. דרבותינו הרשב"ם וחביריו אנשי צרפת היו, ובלשון צרפת דג [הקוואפפע] נקרא [בארבאט], ומדכתבו שהוא דג טהור, ש"מ שכבר ידעו רבותינו מקשקשיו הקטנים ואפ"ה נאסר במניין. ול"מ היה נ"ל דכל שאין נראה בלי זכוכית לא נקרא קשקשת, דצריך שיהיה לבוש [כנדה דנ"א ב], וזה אינו רק נקודה קטנה שלא שלטה בו העין, וודאי לא נקרא לבוש. תדע דב' שערות של קטנה שתחשב על ידן כגדולה, שצריך שיהיה כדי לכוף ראשן לעיקרן, וכי ס"ד דבנראין בזכוכית המגדיל שהן גדולים כך, תחשב גדולה. או האוכל חתיכת חלב שנראה בזכוכית המגדיל שהוא כזית, וכי ס"ד שיתחייב. וכ"כ בשיעור ד' מינין בלולב, ובכל אותן האיברים שבבהמה שיש שיעור לנקיבתן ובשאר שיעורים. לא ס"ד שנלך בתר השיעור הנראה בהזכוכית הנ"ל, דכל מה שנראה כך אינו באמת כפי שנראה, והתורה אמרה לנו רק לסמוך על הדבר הנראה בלי זכוכית. ולא דמי כלל לעובדי דמייתי הש"ס הכא [ל"ט א] יע"ש. וכן אנו רואין [בהאאל] קשקשים קטנים בזכוכית המגדיל, וכי ס"ד להתירו ח"ו משום זה. ע"כ יפה כתבו רבותינו שישתקע הדבר ולא יאמר התירו: